

	<p>Stichting Pensioenfonds Wolters Kluwer Nederland</p> <p>Maatschappelijk Verant- woord Beleggen (MVB) beleid 2023-2024</p>
---	--

Goedgekeurd door het bestuur:

5 juni 2023

Advies door het verantwoordingsorgaan:

15 mei 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. MVB investment beliefs.....	4
3. Uitgangspunten	5
Normen en waarden	5
Draagvlak.....	5
Rendement en kansen	5
Beheersing van risico's	6
4. Meetbare doelstellingen.....	8
SDG doelstellingen	8
CO ₂ reductie	8
5. Instrumenten.....	9
MVB-integratie in het beleggingsproces	9
Stemmen en engagement	9
Uitsluitingen	10
6. Monitoring en verantwoording.....	11
Interne monitoring en verantwoording	11
Externe verantwoording	11
7. MVB-implementatie	12

1. Inleiding

Stichting Pensioenfonds Wolters Kluwer Nederland (hierna: het fonds) wil als institutionele belegger namens en in het belang van de deelnemers maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Dit MVB-beleid (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen) vanaf 2023 geeft sturing en volgt op de beleidsnota MVB 2019-2022.

In 2022 heeft het fonds de MVB ambities herijkt, concrete doelstellingen geformuleerd en een breed deelnemersonderzoek uitgevoerd om de wensen van deelnemers vast te stellen. Het motto *'het MVB-beleid van het fonds is gericht op deelnemers die gezond kunnen leven in een duurzame en vreedzame wereld'* is een samenvatting van 2022.

Het fonds weegt MVB aspecten mee naast risico en rendementsoverwegingen bij beleggingskeuzes en gelooft dat MVB goed kan samengaan met financiële ambities op lange termijn. Wel kan er een spanningsveld ontstaan tussen ambities en risicobeheersing op lange en korte termijn. MVB-implementatie mag financiële ambities niet in de weg staan.

Het MVB beleid helpt het fonds als leidraad voor beleggingsbeslissingen waarin MVB een integraal onderdeel is. Het fonds vindt het belangrijk realistisch te zijn in ambities en verwachte resultaten en geen beloftes te doen die het fonds niet kan waarmaken.

Het MVB beleid loopt van 2023 tot en met 2024. Daarna wordt een driejaarlijkse cyclus gevolgd.

2. MVB investment beliefs

De beschreven uitgangspunten, meetbare doelstellingen, instrumenten en monitoring en verantwoording uit het MVB-beleid komen samen in de MVB investment beliefs van het fonds:

Het fonds wil namens en in het belang van de deelnemers waar mogelijk een bijdrage leveren aan een duurzamere wereld. MVB-implementatie is gericht op deelnemers die gezond kunnen leven in een duurzame en vreedzame wereld. Daarnaast zijn er producten, diensten en gedrag van organisaties waar het fonds zich niet aan wil verbinden. Het fonds vindt het belangrijk dat er draagvlak is voor door het fonds geformuleerde doelstellingen onder deelnemers.

Het fonds gelooft dat bedrijven die bewust omgaan met hun maatschappelijke verantwoordelijkheid op lange termijn een beter risico-rendementsprofiel zullen laten zien dan bedrijven die hier niet bewust mee omgaan. Op korte termijn is deze relatie niet altijd aanwezig of duidelijk waarneembaar. Maatschappelijke ontwikkelingen, deelnemersvoorkeuren, een veranderende leefomgeving en wet- en regelgeving kunnen tot risico's leiden die het fonds niet wil lopen. Het fonds wil deze risico's begrijpen en waar mogelijk beheersen.

Daarom:

- heeft het pensioenfonds een beleid geformuleerd om maatschappelijk verantwoord te beleggen;
- ziet het fonds MVB als integraal onderdeel van het beleggingsproces;
- stuurt het fonds in aanvulling op ESG-factoren (environmental, social and governance) op de hieronder genoemde Sustainable Development Goals (SDG) doelstellingen van de Verenigde Naties;
- formuleert het fonds meetbare doelstellingen met betrekking tot SDG's 3 (goede gezondheid en welzijn), 7 (betaalbare en duurzame energie), 12 (verantwoorde consumptie en productie) en 13 (klimaatactie) en een CO2 reductie doelstelling;
- toetst het fonds materiële wijzigingen in MVB ambities bij het verantwoordingsorgaan en/of deelnemers,
- mag MVB-implementatie niet leiden tot significant hogere kosten of aantasting van het risico-rendementsprofiel en daarmee ten koste gaan van de financiële ambities;
- erkent het fonds dat belangrijke ESG risicofactoren tot reputatie -, compliance -, financiële - en/of operationele risico's leiden, identificeert en beheerst deze indien mogelijk en monitort het de risico's in een MVB risicodashboard;
- treden vermogensbeheerders van het fonds actief op in aandeelhoudersvergaderingen volgens de richtlijnen van goed corporate governance en voeren zij een engagement beleid;
- sluit het fonds waar mogelijk naast wettelijke uitsluitingen bedrijven uit die in belangrijke mate betrokken zijn bij producten, diensten en gedrag waar het fonds zich niet aan wil verbinden;
- legt het pensioenfonds verantwoording af over de afweging, keuzes en uitkomsten op dit vlak.

3. Uitgangspunten

Het MVB beleid is gebaseerd op onderstaande uitgangspunten:

- Normen en waarden
- Draagvlak
- Rendement en kansen
- Beheersing van risico's
- Wet- en regelgeving

Normen en waarden

Met het relatief beperkt belegd vermogen kan het fonds weinig verandering in de wereld realiseren. Toch vindt het fonds het wel belangrijk om namens en in het belang van de deelnemers waar mogelijk een bijdrage te leveren aan een betere wereld. Het MVB-beleid van het fonds is gericht op deelnemers die gezond kunnen leven in een duurzame en vreedzame wereld.

Waar tot voor kort ESG-factoren (environmental, social and governance) sturing gaven aan het beleid en maatschappelijk gangbaar waren kiest het fonds voor aanvullende sturing op SDG (sustainable development goals) doelstellingen van de Verenigde Naties. SDG's ontwikkelen zich snel tot de universele "taal" voor duurzaamheid. Zo kan het fonds beter sturen, vergelijken en communiceren. Het fonds concentreert zich voornamelijk op SDG focusgebieden:

- 3 - goede gezondheid en welzijn
- 7 - betaalbare en duurzame energie
- 12 - verantwoorde consumptie en productie
- 13 - klimaatactie

Deze SDG's passen het beste bij de visie van het fonds en de belangen van deelnemers en kunnen worden vertaald in beleggingskeuzes. Daarnaast zijn er producten, diensten en gedrag van organisaties waar het fonds niet van wil profiteren - deze worden toegelicht in de sectie over uitsluitingen.

Draagvlak

het fonds vindt het belangrijk dat er draagvlak is voor de ambities en doelstellingen onder deelnemers. Daarom toetst het fonds bij materiële wijzigingen deze bij deelnemers, samen met producten, diensten en gedrag waar het fonds niet van wil profiteren.

In 2022 is een breed deelnemersonderzoek uitgevoerd waarin de ambities en concrete doelstellingen aan de deelnemers zijn voorgelegd. De MVB ambities en SDG focusgebieden worden, samen met een CO2 reductie doelstelling, breed gedragen onder deelnemers. Verder is er draagvlak voor de uitsluitingen, maar kunnen wel worden uitgebreid met aanvullende uitsluitingen zoals kinderarbeid. Deelnemers geven aan dat MVB-implementatie niet ten koste mogen gaan van de financiële ambities.

Rendement en kansen

Het fonds gelooft dat bedrijven die bewust omgaan met hun maatschappelijke verantwoordelijkheid op lange termijn een beter risico-rendementsprofiel zullen laten zien dan bedrijven die hier niet bewust mee omgaan. Op korte termijn is deze relatie niet altijd aanwezig of duidelijk waarneembaar. MVB-implementatie mag daarom niet leiden tot significant hogere kosten of aantasting van het risico/rendementsprofiel en daarmee ten koste gaan van de financiële ambities.

Daarnaast bieden maatschappelijke ontwikkelingen en wet- en regelgeving extra kansen voor bedrijven die zich maatschappelijk verantwoord gedragen.

Beheersing van risico's

Behalve kansen kunnen maatschappelijke ontwikkelingen, deelnemersvoorkeuren, een veranderende leefomgeving en wet- en regelgeving tot risico's leiden die het fonds niet wil lopen. Het fonds wil deze risico's begrijpen en waar mogelijk beheersen. Het fonds erkent dat belangrijke ESG risicofactoren tot reputatie -, compliance -, financiële - en/of operationele risico's leiden. Wel kan er een spanningsveld zijn tussen rendementsoverwegingen en risicomitigatie.

De risicobereidheid per risicocategorie volgens het fonds:

- **Reputatie: laag.** Het fonds accepteert zeer beperkt afbreuk aan het vertrouwen van deelnemers in de situatie dat geformuleerde doelstellingen niet breed worden gedragen of niet waargemaakt (kunnen) worden. Met ruim 7.000 deelnemers erkent het fonds dat niet elke deelnemer zich geheel zal vinden in de doelstellingen. Ook accepteert het fonds zo goed als geen afbreuk in het vertrouwen van de deelnemers of de brede samenleving door te weinig (of te veel) bij te dragen aan preventie van klimaatverandering. Het fonds belegt voornamelijk passief en doet geen concessies aan risico/rendementseigenschappen van de portefeuille bij mitigatie van MVB risico's. Daardoor loopt en accepteert het fonds enige mate van reputatierisico door te beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij klimaatverandering of verlies aan biodiversiteit.
- **Compliance: laag.** Het fonds accepteert alleen een actueel MVB-beleid dat als leidraad kan dienen voor beleggingsbeslissingen waarin MVB een integraal onderdeel is. Er moet een governance structuur aanwezig zijn waarmee het MVB-beleid aantoonbaar wordt nageleefd, zowel bij interne besluitvorming als door vermogensbeheerders. Het fonds accepteert niet dat het in intentie niet voldoet aan wet- en regelgeving of (controversiële) beleggingen aanhoudt die niet in lijn zijn met de kaders uit het eigen MVB-beleid. Het fonds realiseert zich dat wetten, regels en normen voorlopig in ontwikkelingen blijven.
- **Financieel: gemiddeld.** Het fonds accepteert in enige mate financiële risico's door blootstelling aan fysieke gevolgen van klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit en wet- en regelgeving voor preventie van klimaatverandering. Deze risico's zijn niet helemaal te voorkomen zolang data om deze risico's vast te stellen niet (tijdig) aanwezig zijn. Het fonds belegt voornamelijk passief en doet geen concessies aan risico/rendementseigenschappen van de portefeuille bij mitigatie van MVB risico's. Daardoor loopt en accepteert het fonds enige mate van financieel risico door te beleggen in bedrijven die kwetsbaar zijn voor fysieke gevolgen van klimaatverandering en verlies van biodiversiteit of juist voor de preventie of mitigatie daarvan.
- **Operationeel: gemiddeld.** Vermogensbeheerders voeren stem- en engagement activiteiten uit namens het fonds. Het stem- en engagementbeleid van vermogensbeheerders wordt periodiek op hoofdlijnen getoetst, maar het fonds accepteert voorlopig dat stem- en engagementbeleid activiteiten van vermogensbeheerders niet altijd aansluiten op de MVB-uitgangspunten van het fonds. Het fonds accepteert dat niet altijd volledig kan worden voldaan aan rapportage-eisen vanuit wet- en regelgeving als de benodigde data niet beschikbaar is. Het fonds zal geen doelstellingen vaststellen waarvan de operationele haalbaarheid niet is vastgesteld.

Identificatie en beheersing van deze risico's monitort het fonds met een MVB risicodashboard.

Wet- en regelgeving

In de wetgeving zijn verplichtingen vastgelegd voor pensioenfondsen die betrekking hebben op MVB beleid. Enkele voorbeelden zijn:

- IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision Directive). Vereist dat pensioenfondsen hun deelnemers informeren over het MVB beleid en dat zij in kaart brengen wat maatschappelijke risico's zijn;
- De SRD II Richtlijn (Shareholder Rights Directive II). Conform deze Europese richtlijn voor aandeelhoudersbetrokkenheid heeft het fonds een stem- en engagementbeleid vastgesteld en gepubliceerd op de website van het fonds. Over de uitvoering van dit beleid rapporteert het fonds op de website.
- SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation, waaronder EU Taxonomie) verplicht financiële marktdeelnemers, waaronder pensioenfondsen, informatie te verschaffen over het duurzame beleggingsbeleid, en transparant te zijn over de uitvoering daarvan.

Naast bovenstaande punten zijn er nog tal van internationale standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen en verantwoord beleggen, waar het fonds zich in meer of mindere mate bij aansluit. Zo zijn er de United Nations Principles of Responsible Investment (UNPRI) 2, de United Nations Global Compact 3, de United Nations Sustainable Development Goals (SDG's) en internationale verdragen op het gebied van mensenrechten of klimaat. Als ondertekenaar van het inmiddels verlopen IMVB convenant blijft SWPKN zich inzetten voor de verplichtingen uit het convenant.

4. Meetbare doelstellingen

Het fonds kiest voor enkele specifieke doelstellingen. Deze insteek betekent niet dat andere doelstellingen niet belangrijk zijn, maar wel dat het fonds op deze punten focust bij de implementatie van MVB in de beleggingsportefeuille.

SDG doelstellingen

Het fonds streeft ernaar om bij de vier gekozen SDG's ultimo 2024 hoger te scoren dan de indices van de mandaten en fondsen waar SDG doelstellingen worden geïmplementeerd. Het fonds definieert deze doelstelling bewust relatief ten opzichte van de index: dit geeft de ambitie weer, ook als de hele wereld verbetert.

CO₂ reductie

Aanvullend definieert het fonds de ambitie om ultimo 2024 een CO₂-reductie van 40% te realiseren ten opzichte van 2018, gemeten in scope 1 en scope 2 uitstoot (directe uitstoot van eigen activiteiten en indirecte uitstoot van ingekochte energie) afgezet tegen geïnvesteerd kapitaal. Scope 3 uitstoot (uitstoot in de waardeketen voor of na de eigen activiteiten) wordt niet meegenomen in deze ambitie.

Deze doelstellingen hebben betrekking op de beleggingscategorieën aandelen, bedrijfsobligaties en indien mogelijk beursgenoteerd vastgoed. Als implementatie niet mogelijk is zonder aantasting van het risico/rendementsprofiel of alleen mogelijk is tegen hoge kosten onderzoekt het fonds welke oplossing beschikbaar zijn bij vermogensbeheerders die het beste de doelstellingen evenaren.

5. Instrumenten

Voor het nastreven van de MVB ambities en doelstellingen zet het fonds verschillende instrumenten in:

- MVB-integratie in het beleggingsproces
- Stemmen en engagement
- Uitsluitingen

MVB-integratie in het beleggingsproces

Het fonds ziet MVB als een integraal onderdeel van het beleggingsproces. In het beleggingsproces is, waar praktisch mogelijk, MVB onderdeel van de besluitvorming, aanvullend op de gebruikelijke financiële factoren. MVB wordt daarom altijd in samenhang met (verwacht) rendement, risico en kosten bekeken. Het fonds gelooft dat duurzaamheidsfactoren van invloed zijn op het risico-rendementsprofiel van de beleggingen.

Door de MVB-impact in de besluitvorming te betrekken wordt het MVB-beleid geïntegreerd in de bestuurlijke cyclus. Dit geldt voor elke stap in het beleggingsproces. In de jaarlijkse review van de beleggingsportefeuille wordt gebruik gemaakt van klimaatbewuste kapitaalmarktverwachtingen die rekening houden met de effecten van klimaatverandering en -transitie.

De MVB-integratie in de beleggingsportefeuille verschilt per beleggingscategorie, afhankelijk van de mogelijkheden en het belang van MVB per categorie. Het fonds heeft hierbij aandacht voor de beschikbaarheid van oplossingen en benchmarks.

Omdat het fonds de vermogensbeheeractiviteiten heeft uitbesteed, zal het fonds ook richting de vermogensbeheerders haar MVB-doelstellingen kenbaar maken, zodat deze in de uitbestede werkzaamheden betrokken worden. MVB doelstellingen worden dan waar mogelijk opgenomen in SLA's.

Stemmen en engagement

Het fonds hecht veel waarde aan goed bestuur binnen de bedrijven waarin wordt belegd. Transparantie en aandacht voor alle stakeholders bij de bedrijven in portefeuille verdienen evengoed aandacht als het nastreven van rendement op geïnvesteerd kapitaal.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een direct instrument om de belangen van het fonds te beschermen en invloed uit te oefenen op het bestuur van een bedrijf. Het fonds ziet het uitoefenen van stemrecht als een belangrijk onderdeel MVB. Daarnaast worden bedrijven benaderd om invloed op het beleid uit te oefenen (engagement). Over de uitgebrachte stemmen en het resultaat van de engagementbeleid wordt gerapporteerd.

Het stem- en engagementbeleid is gepubliceerd op de website van het fonds. De doelstellingen zijn:

- Beschermen van de belangen van de deelnemers en andere stakeholders van het fonds.
- Verbeteren van de lange termijn waardecreatie voor alle 'stakeholders' van de bedrijven in portefeuille.
- Verbeteren van het duurzame profiel van de investeringen, door naleving van de 'OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen' en de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights' (UNGP's).
- Verbeteren van de 'corporate governance' van de bedrijven in portefeuille.

- Bevorderen dat de ondernemingen in portefeuille een beheerst beloningsbeleid hanteren, dat in dienst staat van de hierboven genoemde doelstellingen.

Het fonds belegt in aandelenindexmandaten/-beleggingsfondsen. Dit beperkt de mogelijkheden voor het fonds om zelf op te treden als actief aandeelhouder. Het fonds maakt voor de uitvoering van het stem- en engagementbeleid gebruik van de diensten van de externe vermogensbeheerders BlackRock (aandelen ontwikkelde en opkomende markten, bedrijfsobligaties) en Principal (beursgenoteerd vastgoed). Het fonds kiest bij BlackRock voor een passend stembeleid, Principal biedt daarin geen keuze. Voor engagement bieden BlackRock en Principal geen keuze. Het fonds beseft als kleine partij beperkte invloed te hebben oefenen op het engagementbeleid van de vermogensbeheerder. Het beleid van de beheerders wordt wel periodiek door het bestuur getoetst aan bovengenoemde doelstellingen.

Uitsluitingen

Stemgedrag en engagement hebben de voorkeur waarbij uitsluitingen de laatste optie zijn. Het fonds realiseert zich wel dat uitsluitingen soms onvermijdbaar zijn. Naast wettelijke uitsluitingen wil het fonds zich niet verbinden aan bepaalde producten, diensten en gedrag. Waar mogelijk worden bedrijven uitgesloten die in belangrijke mate:

- controversiële en nucleaire wapens produceren.
- fossiele brandstoffen als thermische kool en teerzanden produceren.
- tabaksproducten produceren.
- wapens voor burgers produceren.
- de UN Global Compact regels op het gebied van mensenrechten, arbeidsstandaarden en milieu schenden.
- een slechte ESG score hebben.
- stelselmatig betrokken zijn bij ernstige controverses.

De uitsluitingen wordt toegepast op alle beleggingen behalve waar dat zou leiden tot onevenredige kosten of waar uitsluiting niet mogelijk is. Het fonds monitort de 10 grootste posities die niet worden uitgesloten maar wel slecht scoren op ESG kenmerken en betrokkenheid bij controverses.

Het fonds past geen landenbeleid toe.

6. Monitoring en verantwoording

Het fonds legt verantwoording af over het beleid en de uitvoering ervan. Daarbij is onderscheid tussen interne en externe verantwoording. In de praktijk monitort het pensioenbureau de implementatie van het MVB-beleid door vermogensbeheerders en de MVB-kenmerken van de beleggingsportefeuille.

Interne monitoring en verantwoording

De beleggingscommissie van het fonds bespreekt elk kwartaal de actuele MVB kenmerken van de beleggingsportefeuille en stelt elk kwartaal het MVB-risicodashboard vast om de beheersing van MVB gerelateerde risico's te monitoren. Verder bespreekt de beleggingscommissie tweemaal per jaar een watchlist van de 10 grootste posities die niet worden uitgesloten maar wel slecht scoren op ESG en controverses. Het bestuur wordt door de beleggingscommissie geïnformeerd over de implementatie en realisatie van MVB-ambities.

Externe verantwoording

De externe verantwoording is grotendeels gebaseerd op wet- en regelgeving en voormalige IMVB convenantsverplichtingen. Het fonds rapporteert over het MVB-beleid en de resultaten daarvan in het bestuurs- of jaarverslag en op de website. Op de website publiceert het fonds in elk geval:

- Welke aandelen en bedrijfsobligaties het fonds direct bezit (niet via een fonds).
- Stem- en engagementrapportages, zowel fonds specifiek en met verwijzingen naar algemeen beleid van de beheerders.
- Rapportage over de watch list.
- Duurzaamheidskenmerken van de pensioenregeling, portefeuille en omgang met duurzaamheids risico's.

7. MVB-implementatie

Hieronder wordt de MVB-implementatie per mandaat, voor zover van toepassing, op het moment van vaststelling van het MVB-beleid weergegeven. In het openbaar jaarverslag wordt jaarlijks gerapporteerd over MVB-implementatie en op de website staat precontractuele informatie met [actuele informatie](#).

Vastrentend

- Bedrijfsobligaties en geldmarktfondsen in het LDI-mandaat: uitsluitingsbeleid.

Bij de bedrijfsobligaties worden op basis van MSCI-data uitsluitingen toegepast van producenten van tabak, controversiële wapens en kolen en meer algemeen van bedrijven die in strijd handelen met de UN Global Compact Principles.

Aandelen

- Developed markets: ESG-optimalisatie en uitsluitingsbeleid.

De aandelenportefeuille volgt de MSCI ESG Focus index, die op basis van MSCI-data de ESG score maximaliseert, maar waarbij de tracking error ten opzichte van de 'parent' MSCI-index maximaal 0,5% mag zijn. Producenten van tabak en controversiële wapens en meer algemeen van bedrijven die in strijd handelen met de UN Global Compact Principles zijn uitgesloten. Dankzij deze aanpak wordt nog maar in ongeveer een derde van de bedrijven belegd die deel uitmaken van de parent MSCI-index.

- Emerging markets: uitsluitingsbeleid.

Bij de aandelen emerging markets worden uitsluitingen toegepast van producenten van controversiële wapens en van bedrijven die handelen in strijd met de UN Global Compact Principles.

Vastgoed

- Beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd vastgoed: ESG-integratie.

De vastgoedbeheerders houden bij investeringen rekening met ESG-criteria en monitoren dit.